
Judita Matyášová: Novinařina je dobrodružná práce

Novinářka a spisovatelka [Judita Matyášová](#) vystudovala bakalářské studium na Literární akademii Josefa Škvoreckého. Na [Fakultě humanitních studií UK](#) vystudovala navazující magisterské studium [Orální historie – soudobé dějiny](#) . V současné době studuje na FHS UK doktorandský obor [Studia dlouhověkosti](#) , v rámci kterého je koordinátorkou mezinárodního projektu [Dopis vnoučeti](#) .

Na FHS jste absolvovala magisterské studium Orální historie - soudobé dějiny. Kde a co jste studovala předtím, a především, proč jste se rozhodla v magisterském studiu pokračovat právě na FHS?

To je úplně jednoduché. Moje škola, kde jsem studovala bakaláře, přestala existovat shodou okolností v den, kdy jsem se šla zapsat na magisterské studium na FHS. Zrovna v ten den bylo ve zprávách, že Literární akademie Josefa Škvoreckého je zrušená. Bylo mi to moc líto, protože na ni moc ráda vzpomínám. Novinařinu dělám už šestnáct let, dělala jsem ji tedy už předtím, než jsem šla studovat. Moji rodiče jsou novináři, ale nikdy to nebylo tak, že by nějak očekávali, že se budu věnovat stejné profesi. Našla jsem si k psaní cestu sama, a když jsem řešila, kde studovat tento obor, tak mě hodně zaujala právě Literární akademie. Líbilo se mi, že tam učí nejen lidé z médií, ale také básníci, prozaici, knihkupci nebo nakladatelé. Ve třídě nás bylo zhruba deset a moc se mi líbilo to domácí prostředí. Studovala

jsem dálkově, protože jsem v té době už pracovala v Lidových novinách a začala jsem se víc a víc zaměřovat na příběhy z historie. Jednou mě pozvali na katedru žurnalistiky na FSV, abych přišla do zajímavé diskuze. Hlavním tématem této akce bylo, jak pracují novináři v Česku a v Polsku, kteří se zaměřují na příběhy z historie. Jak je to náročné, jaké řeší etické problémy a co zahrnuje práce s pamětníky. Podle dotazů studentů z publika jsem měla pocit, že spousta z nich moc netuší, jak se takové rozhovory s pamětníky natáčí a co vše se může při té práci přihodit. Říkala jsem si, že by se jim možná takové rady hodily. Byla jsem přizvaná na katedru žurnalistiky, zda bych tam čas od času přednášela studentům magisterského studia. Z toho se vyvrtilo, že pokud bych tam chtěla do budoucna učit a inspirovat mladé lidi, tak bych musela mít magisterský titul. Začala jsem tedy řešit, kde a co studovat dálkově. Chtěla jsem obor, který bude blízký tomu, co dělám. K mému velkému překvapení jsem zjistila, že v Praze je velmi málo oborů, které lze studovat dálkově, mnohem lepší nabídka je v regionech. Hodně mě zaujala historie na pardubické univerzitě, tam se dají studovat dějiny každodennosti. Je to ale prezenční studium, které bych při práci nezvládala. Jeden můj kamarád v té době promoval právě na Orální historii na FHS. Nejvíce mi to pasovalo k tomu, co dělám. To byl důvod, proč jsem se přihlásila.

Je něco, co Vás po přestupu na FHS příjemně překvapilo?

Překvapilo mě spousta věcí. Tak nějak jsem předpokládala, že na ten obor jdou lidé, kteří už mají nějakou zkušenost s orální historií. Spektrum studentů s jejich zkušenostmi bylo ale velmi různorodé. Někteří spolužáci v životě nedělali rozhovor s pamětníkem, zato jiní měli za sebou řadu let praxe. Doufala jsem také, že studium bude víc zaměřené na nejstarší generaci pamětníků, protože to je téma, které mě zajímá nejvíc. Nahrávám především pamětníky, kterým je devadesát a více let. Myslím, že je potřeba zaznamenat co nejvíc těchto příběhů, dokud ještě máme tu možnost. Při práci s touto generací pamětníků člověk řeší dost jiné problémy, než když natáčí někoho, komu je o dvě generace méně.

Je něco, s čím jste měla při studiu problém? Třeba skloubit Vaši novinářskou praxi se studiem?

Na dálkové studium jsem byla zvyklá už od bakaláře, tehdy jsem měla dvě práce, abych zvládla splácet školné, i tak jsem si musela vzít půjčku. Sice jsem ji splácela pět let, ale rozhodně jsem nikdy nelitovala. Byla to jedna z nejlepších investic v mém životě. Součástí novinářiny je také to, že si musíte umět dobře zorganizovat práci, takže v tomhle směru už jsem dost trénovaná, a proto mi na bakaláři nedělalo problém skloubit práci a školu. Hodně se to ale změnilo s příchodem na Univerzitu Karlovu, kde jsem se najednou stala součástí velkého kolektivu a vlastně skoro všechno bylo jinak: mnohem větší skupiny studentů, méně častý kontakt s pedagogy a méně času na diskuze ve třídě, což mi chybělo asi nejvíc, protože na to jsem byla zvyklá z Literární akademie. Na dálkovém studiu na FHS byly hlavně přednášky a na dotazy nebo diskuze moc prostoru nebylo. Zapsala jsem se na několik seminářů na historii na Filozofické fakultě. Hodně jsme si povídali o výuce moderních dějin na základních a středních školách a celkově o prezentaci dějin na veřejnosti.

Bylo Vaše magisterské studium hodně odlišné od toho bakalářského? Vnímala jste velký rozdíl mezi školami? V přístupu ke studentům i k výuce.

Nejobtížnější bylo zvyknout si na kredity a SIS. Na Literární akademii jsme žádný školní systém neměli, natož nějaké kredity. Takže prvních pár měsíců na magisterském studiu byl pro mě jeden velký zmatek. Potřebovala jsem co nejdříve zjistit, kdy a kde mám jaké přednášky a semináře, abych si mohla domluvit volno v práci. Víím, že jsou na SIS a celkově na organizaci studia nejruznější online návody, ale možná by víc pomohla jedna schůzka, kde by to se mnou někdo probral krok za krokem. Nakonec jsem nejvíc informací zjistila od starších spolužáků. Moje novinářská práce se moc nedá plánovat, měla jsem služby ve všední den i o víkendech, takže představa, že v redakci řeknu: pardon, ale ve čtvrtek od devíti mám seminář, se mi zdála dost nereálná. Naštěstí se situace postupně stabilizovala, takže jsem většinu seminářů a přednášek stihla. Když jsem na ně nemohla jít, tak mi to bylo hodně líto, protože škola pro mě bylo důležité doplnění k mojí práci. Celkově byla atmosféra na FHS jiná oproti studiu na Literární akademii, kde jsem sice také studovala dálkově, ale bylo nás zhruba deset v ročníku a vídali jsme se i mimo školu. Na FHS nás bylo v prvním semestru okolo třiceti a po prvních pár měsících dost lidí odešlo nebo přerušilo. Myslím, že pokud se věnujete práci s pamětníky, tak se leckdy dostanete do složitých situací. Neexistuje univerzální návod, jak je řešit, ale domnívám se, že je důležité o těch situacích mluvit, a to nejen v rámci výuky, ale také s veřejností. Nedávno se něco podobného řešilo v cause Věry Sosnarové a velmi jsem postrádala veřejnou diskusi s odborníky, kde by mluvili o zkušenostech s pamětníky. Jsem si jistá, že by to veřejnost zajímalo. Pokud víím, tak se takové diskuze odehrávají spíš jen na facebookových stránkách jednotlivých historiků, a to mi připadá málo.

Po absolvování magisterského programu pokračujete doktorským programem Studium dlouhověkosti. Proč jste se rozhodla pro tento obor?

To souvisí s předchozí odpovědí. Moc se mi líbí, že v rámci našeho programu Studium dlouhověkosti řešíme široké spektrum témat, které spolu ale úzce souvisí. Studují u nás lidé, kteří se zaměřují na sociální nebo zdravotní problematiku seniorů. Podobný obor není nikde jinde v republice. Je to zvláštní, protože odevšad slyšíme, že populace stárne, a proto

by bylo potřeba mnohem více pracovišť, kde se dá tato problematika studovat. Můj doktorandský projekt se zabývá tím, jak teenagery ovlivní, když se několik měsíců zabývají příběhy pamětníků. Dělán kvalitativní a kvantitativní výzkum se studenty, kteří se zapojili do projektu Příběhy našich sousedů, který v Česku založila nezisková organizace Paměť národa. Žáci osmých a devátých tříd dokumentují půl roku příběh pamětníka z jejich čtvrti nebo obce. Nedělají jen rozhovor, ale jdou třeba do archivu a zkusí si od každého něco. Když jsem se v minulosti ptala těchto dětí, co jim to přineslo, tak jsem měla pocit, že ten půl rok jim podstatně změnil pohled, jak oni říkají, na „staré lidi“. Ze začátku děti říkají, že o nějakých „starých lidech“ nic neví. Po půl roce pátrání se jich zeptám stejnou otázkou, koho si představí, když se řekne starý člověk. Oni řeknou: „Je to někdo, kdo něco zažil, kdo má za sebou nějaký příběh“. To se mi strašně líbí. Do loňska nebyl žádný výzkum, který by potvrdil nebo vyvrátil, že je takový projekt pro pubertáky přínosný. A tak jsem se přihlásila do doktorandského programu s tímto projektem. Teď zpracovávám výsledky z rozhovorů a dotazníků u českých dětí a v následujících měsících budou připravovat další fázi mého projektu, která bude v Dánsku. Jezdím tam už řadu let, nejdřív jsem natáčela příběhy českých pamětníků, kteří se tam za války zachránili, vydala jsem o nich knihu a napsala scénář k dokumentárnímu filmu. Zjistila jsem, že se v Dánsku orální historie používá v muzeích, ale nic jako Paměť národa, nebo Příběhy našich sousedů neexistuje. Rozhodla jsem se to tam založit. Chtěla bych pak porovnat ovlivnění českých a dánských dětí setkáním s pamětníky.

Mimo tyto své aktivity jste česká koordinátorka mezinárodního projektu Dopis vnoučeti. Mohla byste přiblížit, o co se jedná?

Díky vedoucí mého doktorátu, paní [docentce Holmerové](#), jsem se dozvěděla o projektu 4EU, do kterého je naše fakulta zapojená. Projekt se jmenuje [Dopis vnoučeti](#), začal na Varšavské univerzitě, pak pokračoval v Heidelbergu a od loňska je i v Česku. Zapojila jsem se do projektu a přizvala jsem ke spolupráci neziskovou organizaci SenSen, což je síť seniorských klubů po celém Česku. Cílem projektu je oslovit seniory šedesát plus a vyzvat je, aby napsali reálnému nebo imaginárnímu vnoučeti, co by mu vzkázali. První meta je porovnání dopisů českých, polských a německých seniorů. Chceme zjistit, zda se témata opakují nebo jsou v jednotlivých zemích úplně odlišná. Ráda dělám věci komplexně, a tak mě napadlo, že kromě analýzy dopisů udělám i něco dalšího, aby výsledek projektu nezůstal jen v akademickém prostředí, ale dostal se i na veřejnost. Na podzim chystáme s organizací SenSen a s Polským institutem diskuzi v Knihovně Václava Havla. Budou tam autorky výzkumu z varšavské a heidelbergské univerzity, pozveme také studenty pražských škol a samozřejmě autory dopisů. Jsem na to hodně zvědavá. Z dopisů totiž vyplývá vlastně to samé, co říkají mladí lidé. Chtěli by se navzájem bavit, ale neví, jak na to. Spolu se SenSen chystáme na příští rok sérii diskuzí v regionech, kdy senioři přijdou do škol. Na to se moc těším. Vyzveme seniory, aby nám ukázali fotky z mládí, kde bydleli, kam chodili na rande, dovolenou a stejnou výzvu dáme i žákům základních škol. Doufám, že je bude bavit povídání nad dobovými i současnými snímky. Chceme jim ukázat, že každému, komu je dnes osmdesát, někdy bylo čtrnáct. Dozví se nejen příběhy, ale i lokální historii. To vše mám v rámci doktorátu.

Kromě toho, že jste novinářka, jste také spisovatelka. Vydala jste dvě knihy, které se věnují již zmíněným dětem uprchlým do Dánska, ale i Franzovi Kafkovi. Spojuje je židovská tematika, jak jste se k tomuto tématu dostala?

Příběhy ke mně přicházejí samovolně. Téma mojí diplomky nemá třeba s židovskou historií nic společného. Téma ke mně přišlo doslova na schodech. Než jsem jedny vyšla, bylo to jasné. Měla jsem schůzku na Ministerstvu zahraničních věcí, kde je odbor pro krajany, který napomáhá krajanské komunitě po světě. Na vrátnici mě vyzvedla Markéta Fajmonová, která mi cestou po schodech řekla, že její maminka se narodila v Baťovské komunitě v Indii a po roce 1948 přijela

do Čech. Vyprávěla mi, co vše baťovci v Indii dokázali a jak se jejich život změnil, když se vrátili domů. Moc se mi to téma líbilo, takže jsem si řekla, že s tou maminkou paní Fajmonové natočím rozhovor. Postupně jsem nahrála příběhy dalších pamětníků a později jsem si toto téma vybrala pro diplomku. Co se týče Franze Kafky, to byla podobná náhoda. Do redakce Lidových novin přišel fotograf Jan Jindra, kterého jsem se ptala, na čem pracuje. Řekl mi, že fotografuje místa, kam cestoval Franz Kafka. Myslela jsem si, že Kafka jezdil tak maximálně do Vídně. K mému velkému překvapení jsem zjistila, že sjezdil skoro celou Evropu a byl to velký dobrodruh. Původně jsem si myslela, že budu domlouvat focení, leckdy jde o místa, kde se běžně fotit nemůže. Rychle mě ale začalo zajímat, čím bylo navštívené místo zvláštní, proč tam lidi jezdili. Takhle jsme byli na šedesáti místech napříč Evropou. Řadu příběhů pamětníků jsem publikovala v Lidových novinách, které mají stále skupinu předplatitelů z nejstarší generace. Z jednoho takového příběhu o židovské rodině bylo hned několik dalších, protože se mi lidé sami ozvali.

Zmínila jste, že studovat na FHS jste začala studovat proto, že jste chtěla učit. Plánujete to nadále?

Učím na katedře žurnalistiky tři roky, vedu tam seminář Tvůrčí dílna – Tisk. Snažím se studentům co nejvíce nasimulovat situace, které jsou v novinářině běžné. A to znamená i hodně náročné tempo, kdy si musíte jednotlivé činnosti dobře naplánovat, abyste stihli odevzdat text do uzávěrky. To je totiž termín, který je pro novináře svatý. Pro některé studenty je to hodně náročné, že mají na semináři psát ze dne na den anebo z týdne na týden. Já si ale myslím, že je dobře, aby si už na škole vyzkoušeli to, co po nich budou v redakcích chtít. Tam vám nikdo nedá tolik času, jako máte třeba na seminárku, kdy ji píšete třeba několik týdnů. Chci studentům ukázat, že novinářina je dobrodružná práce, kdy rozhodně nehrozí, že byste se nudili. Já jsem moc ráda, že se díky této práci učím stále něco nového. Je to pro mě taková nikdy nekončící univerzita.

Sára Wienerová
2. 9. 2019